

СТАЊЕ ШУМА НА ПОДРУЧЈУ ШГ «СЕВЕРНИ КУЧАЈ» КУЧЕВО

АЛЕКСАНДРА ПЕТРОВИЋ

1. УВОД

ШГ «Северни Кучај» Кучево, као део ЈП за газдовање шумама «Србијашуме» Београд, са седиштем у Кучеву, газдује шумама и шумским земљиштем у државној својини и обавља стручно-техничке послове у приватним шумама у оквиру Севернокучајског шумског подручја.

Своју делатност обавља преко четири шумске управе са седиштима у Кучеву, Мајданпеку, Жагубици и Пожаревцу.

Шуме и земљиште у државном власништву у овом ШП територијално су подељене на двадесет и једну газдинску јединицу, шест у ШУ Кучево и по пет у остале три шумске управе.

2. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ У ДРЖАВНОЈ СВОЈИНИ ПО ПОЛИТИЧКИМ ОПШТИНАМА

Шуме и шумско земљиште у државној својини којима газдује ШГ «Северни Кучај» Кучево простиру се на једанаест политичких општина: Кучево, Мајданпек, Жагубица, Голубац, Петровац, Велико Градиште, Пожаревац, Смедерево, Бор, Мало Црниће и Деспотовац. Највећи део шума и шумског земљишта овог шумског подручја налази се у општинама Кучево, Мајданпек, Жагубица, Петровац и Пожаревац, док су остале општине мање заступљене. Делови општина Бор и Деспотовац који улазе у састав Севернокучајског шумског подручја су мали. Шуме и шумско земљиште ових општина највећим делом улази у састав Тимочког шумског подручја (општина Бор) и Јужнокучајског шумског подручја (општина Деспотовац).

Степен шумовитости политичких општина која улазе у састав Севернокучајског шумског подручја креће се од 4,4% за општину Пожаревац до 69,4% за општину Мајданпек, која је уједно и једна од најшумовитијих општина у Србији. Значајном шумовитошћу, изнад просечне шумовитости за Србију (27,4%, Јовић Д. *et al.*, 1995), истичу се још и Жагубица, Голубац и Кучево. Степен шумовитости општина Мајданпек, Жагубица и Голубац је изнад оптимално процењеног за Србију (41,4%).

ЈП «Србијашуме», ШГ «Северни Кучај» Кучево

Табела 1: Шуме и шумско земљиште у државној својини по пољитичким општинама

П.О.	Укупно		Шуме и шум.земљиште	Остало земљиште	Заузеће	Степен шумовитости
	ha	%				
Кучево	19.331,75	31,4	18.961,46	359,22	11,07	35,9
Мајданпек	16.822,37	27,3	16.164,22	645,31	12,84	69,4
Жагубица	15.648,31	25,4	14.950,58	632,98	64,75	47,9
Голубац	1.284,39	2,2	1.249,32	34,74	0,33	45,1
Петровац	3.974,23	6,4	3.737,62	222,91	13,70	19,5
В.Градиште	1.476,27	2,4	1.352,14	122,33	1,80	10,2
Пожаревац	2.541,66	4,1	1.916,76	376,06	1,27	4,4
Смедерево	119,49	0,2	119,49	-	-	5,4
Бор	11,92	0,0	11,92	-	-	40,4
М.Црниће	298,62	0,5	292,32	6,30	-	6,9
Деспотовац	56,12	0,1	56,12	-	-	19,7
УКУПНО:	61.565,13	100,0	58.811,95	2.399,85	353,33	

3. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПРИРОДНИМ УСЛОВИМА СЕВЕРНОКУЧАЈСКОГ ШУМСКОГ ПОДРУЧЈА

Географски положај. Севернокучајско шумско подручје простире се у североисточном делу Србије, највећим делом у сливу река Пек и Млаве, док мањи, северни део, лежи у сливовима Туманске, Брњичке, Чезаве и Добрињске реке, које се уливају у Дунав испод Великог Градишта и Голупца.

У географском погледу, простире се између 21°00' и 21°11' источне географске дужине и 44°04' и 44°50' северне географске ширине.

Са северне стране, Севернокучајско шумско подручје граничи се делом са Банатским подручјем, а већим делом са Дунавом, односно Румунијом; на западу се граничи са Посавско-подоунавским подручјем, на југозападу са Шумадијским, на југу са Јужнокучајским, а са југа и југоистока са Тимочким подручјем.

Природни услови овог шумског подручја су врло разнолики. Распон надморских висина креће се од 69 m у ГЈ «Острво» до 1336 m у ГЈ «Бељаница».

Орографски услови. Севернокучајско шумско подручје је највећим делом изразито планинско-котлинско-долински предео, са ниским и средње-високим планинама, бројним мањим котлинама и разноврсним долинама. Карактеришу га три планинска масива: Северни Кучај, Хомољске планине и масив Бељанице. Изражен је крашки рељеф-вртаче и увале, али се срећу и подземни крашки облици-јаме и пећине. Карактеристика крашког рељефа овог подручја су и прераста-природни камени мостови, заостали делови некадашњих пећинских таваница. Најпознатије котлине су Звижд и Хомољска котлина. Поред Млаве, све до њеног ушћа у Дунав, простире

се равница Стиг. На десној обали Дунава, нарочито од Рама до Голушца, срећу се рецентни еолски облици (Градиштанска и Пожеженска пешчара).

Хидрографске и хидролошке прилике. Највећа река која протиче кроз Севернокучајско шумско подручје је Млава, док је главни, магистрални водоток овог подручја Пек. Обе реке уливају се у Дунав. Дунав на северу и Велика Морава на западу су периферне реке Севернокучајског шумског подручја. У Дунав се уливају и бројне мање реке: Туманска река, Брњица, Чезава, Добранска и Поречка река. Све шуме овог подручја, изузев Бељанице, богате су бројним водотоцима који имају воде током целе године. Изворима је и богатство изворима питке воде.

Климатске прилике. Клима Севернокучајског шумског подручја је по својим одликама најближа континенталној и умерено континенталној клими. На карактеристике климе овог подручја у највећој мери утиче орографски фактор али и велика водена маса Дунава, услед чијег утицаја се климатске прилике у источним и западним деловима подручја разликују.

Средње годишње температуре ваздуха, према подацима метеоролошких станица Дебели Луг, Жагубица, Велико Градиште и Пожаревац, крећу се од 8,8°C (Дебели Луг) до 11,5°C (Пожаревац). Просечно трајање периода са температуром изнад 5°C је 200-250 дана. Најтоплији месеци су јун, јул и август, док је јануар најхладнији. Рани јесењи мразеви у појединим деловима овог подручја јављају се већ крајем септембра, док су касни пролећни мразеви забележени и у другој половини маја.

Просечна годишња количина падавина креће се од 600 до 800 mm. У току вегетационог периода падне око 52% од укупне годишње количине падавина и то највише у мају и јуну, кад је биљкама најпотребнија. Најсувљи месец у години је септембар, што је скоро јединствен случај на подручју Србије.

Ветар је један од најзначајнијих климатских фактора у овом подручју. Преовлађујући правац ветрова је из југоисточног и северозападног квадранта. Лети дувају северозападни ветрови који доносе освежење, док у хладнијем делу године, у јесен, зиму и рано пролеће, из правца истока и југоистока, дува кошава.

На основу хидричког биланса по методи Thornfhwweit-а, може се закључити да у шумама овог подручја влада хумидна континентална клима, са хладним зимама, прохладним и влажним летима, која је врло погодна за живот и раст шумског дрвећа.

Геолошки састав. Севернокучајско шумско подручје има хетерогену геолошку грађу, коју чине разнолике еруптивне, метаморфне и седиментне стене. Од еруптивних стена заступљени су гранит и андезит, од седиментних кречњаци, пешчари, терцијарни и квартарни седименти, а од метаморфних кристаласти шкриљци (филит, микашисти, гнајсеви, аргилошисти), који покривају велику површину брдско-планинског дела овог шумског подручја.

Педолошке карактеристике. С обзиром на разнолику геолошку грађу, али и остале природне услове (климатске, вегетацијске и хидролошке прилике), и педолошки покривач Севернокучајског шумског подручја показује знатну разноликост. Изузев алувијалних и алувијално-делувијалних

наноса поред Дунава, Млаве и Пека, који припадају хидроморфном реду, земљишта овог подручја углавном припадају аутоморфном реду. Заступљени су: делувијални наноси, ранкери (на надморским висинама изнад 1000 m), гајњаче, кисела смеђа земљишта, лесивирана кисела смеђа земљишта, рендзине, посмеђене рендзине, смеђа земљишта на кречњаку и пескуше. Чести су камењари кречњака, а спорадично, на мањим површинама, јављају се и плитка неразвијена земљишта типа сирозема на растреситом супстрату, еолски живи песак и колувијална земљишта.

Типови шума. Према типолошкој класификацији шума Србије (Јовић Н., et al., 1991), у Севернокучајском шумском подручју издвојени су следећи комплекси:

I Комплекс алувијалих-хигрофилних шума

II Комплекс (појас) ксеротермних сладуново-церових и других типова шума

III Комплекс (појас) ксеромезофилних китњакових и грабових шума

IV Комплекс (појас) букових и буково-четинарских типова шума

У оквиру појединих комплекса, издвојене су следеће ценоколошке групе типова шума и групе еколошких јединица, као ниже систематске јединице:

I Комплекс алувијалних-хигрофилних шума:

Ценоколошке групе типова шума:

1.4 Шуме беле врбе и тополе на мочварно-глејним земљиштима;

1.5 Ценоколошка група типова шума лужњака и јове (*Alno-Quercion roboris*) на семиглејним и неким аутоморфним земљиштима.

Групе еколошких јединица:

1.4.1 Шума беле врбе на влажним рецентним алувијалним наносима и глејним земљиштима;

1.5.1 Шума лужњака на лесивираним псеудоглејним и оглејеним земљиштима.

II Комплекс (појас) ксеротермних сладуново-церових и других типова шума

Ценоколошке групе типова шума:

2.1 Ценоколошка група типова шума сладуна и цера на смеђим и лесивираним земљиштима.

Група еколошких јединица:

2.1.1 Шуме цера и сладуна са лужњаком на гајњачама и лесивираним земљиштима;

2.1.2 Типична шума сладуна и цера на смеђим лесивираним земљиштима.

III Комплекс (појас) ксеромезофилних китњакових и грабових шума

Ценоеколошке групе типова шума:

- 3.1 Шуме китњака и цера на различитим смеђим земљиштима;
- 3.2 Шуме граба на смеђим и лесивираним земљиштима.

Групе еколошких јединица:

- 3.1.1 Шуме китњака на смеђим земљиштима;
- 3.1.2 Шуме цера на серији земљишта на лесу са грађом А-С до А1-А3-Б1-С;
- 3.1.3 Шуме китњака и цера на лесу и силикатним стенама;
- 3.2.3 Шуме китњака, граба и цера на киселим силикатним стенама.

IV Комплекс (појас) букових и буково-четинарских типова шума

Ценоеколошке групе типова шума:

- 4.1 Брдска шума букве на еутричним и кисело смеђим земљиштима;
- 4.2 Планинска шума букве на различитим смеђим земљиштима.

Групе еколошких јединица:

- 4.1.1 Брдска шума букве на киселим смеђим и другим земљиштима;
- 4.2.1 Планинска шума букве на различитим смеђим земљиштима.

4. СТРУКТУРА ПОВРШИНЕ ШУМА И ЗЕМЉИШТА НА ПОДРУЧЈУ ШГ «СЕВЕРНИ КУЧАЈ» КУЧЕВО

Укупна површина шума и шумског земљишта којима газдује ШГ «Северни Кучај» Кучево износи 61.565,13 ha, од чега је обрасло 56.185,89 ha (91,3%) док је 5.379,24 ha (8,7%) необрасло.

Табела.2: Структура укупне површине државних шума и земљишта

	Површина	
	ha	%
Разнодобне шуме	8.195,02	21,3
Једнодобне шуме	30.279,64	78,7
Σ Високе природне шуме	38.474,66	68,5
Вештачки подигнуте саст.	6.825,21	12,1
Изданачке шуме	5.044,71	9,0
Шикаре	980,35	1,7
Шибљаци	4.860,96	8,7
Σ Обрасла површина	56.185,89	91,3
Шумско земљиште	2.626,06	48,8
Земљиште за остале сврхе	963,76	17,9
Неплодно земљиште	1.436,09	26,7
Заузеће	353,33	6,6
Σ Необрасла површина	5.379,24	8,7
Укупно ШП	61.565,13	100,0

Када је у питању обрасла површина, преовлађују високе природне шуме (68,5%), док су изданачке шуме заступљене знатно мање.

Вештачки подигнуте састојине заузимају 12,1% укупне обрасле површине.

Шикаре и шибљаци заузимају знатну површину (5.841,31 ha односно 10,4% укупне обрасле површине).

У укупној необраслој површини преовлађује шумско земљиште (чистине, голети, пожаришта) 48,8%; земљиште за остале сврхе, које се највећим делом користи за пашу стоке и дивљачи, као стоваришта и сл., учествује са 17,9%. Неплодних површина, као што су камењари, кршеви, путеви и слично, које практично остају изван газдовања је 1.436,09 ha, односно 26,7% необрасле површине или 2% укупне површине шума и шумског земљишта.

Табела 3: Структура државних шума и земљишта по ШУ и учешће у укупној површини

		ПШ		ПМ		ПЖ		ПШВ		ШГ	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
ЦЕНТРАЛНЕ	Висоцим	150268	39,07	144287	37,54	79823	20,74	10088	2,65	384766	100,00
	Изданац	228097	45,22	61335	12,16	126137	25,00	8802	17,62	504471	100,00
	Ваштоди	204586	29,99	6835	10,16	120874	17,64	288106	42,21	682521	100,00
	Шикаре	704	7,65	7925	80,8	7499	7,64	7616	7,77	98035	100,00
	Шибљаци	4474	9,00	2838	4,90	27801	57,31	13915	28,58	48096	100,00
	Остало	198297	35,39	160541	28,01	139925	24,88	62527	11,13	561589	100,00
	Шумскоз	32781	12,48	9682	3,69	108937	39,58	116206	44,25	262506	100,00
СРЕДНЕ	Земљиште	21513	22,32	2215	2,08	16797	17,48	3851	3,27	9376	100,00
	Готова	1788	12,48	4816	30,88	4601	32,88	3400	24,31	14609	100,00
	Зупе	1140	3,22	1284	3,66	6475	18,33	26434	74,81	33333	100,00
	Нарасло	7317	13,66	7549	14,08	17370	32,29	215400	400,4	53924	100,00
	Укупно	206614	33,49	168237	27,33	157635	25,53	84027	13,66	615613	100,00

5. СТАЊЕ ШУМА ПО ПОРЕКЛУ И ОЧУВАНОСТИ

У Севернокучајском шумском подручју високе природне шуме заузимају 38.474,66 ha односно 68,5% од укупне обрасле површине. У укупној дрвној запремини учествују са 87,7%, а у укупном прирасту са 77,6%. Просечна дрвна запремина високих природних састојина износи 243,9m³/ha, а прираст 4,6m³/ha.

Економски вредне очуване високе природне састојине заузимају 48,5% укупне обрасле површине, учествујући са 66,1% у укупној дрвној запремини и 59,4% у укупном запреминском прирасту. Просечна дрвна маса ових састојина износи 259,6 m³/ha, а просечан прираст запремине 4,9 m³/ha.

Високе разређене састојине заузимају 18,8% укупне обрасле површине, са учешћем од 21% у укупној запремини односно 17,6% у укупном запреминском прирасту.

Високе девастиране састојине налазе се на 1,2% укупне обрасле површине, а њихово учешће у запремини и прирасту је незнатно.

Изданачке састојине налазе се на 5.044,71 ha, односно на 9% укупне обрасле површине. Њихово учешће у укупној запремини и прирасту је знатно мање. Очуване изданачке састојине обухватају 6,4 % обрасле површине, док се изданачке разређене и девастиране јављају на 2,6% укупне површине под шумом.

Знатно учешће у обраслој површини имају и вештачки подигнуте састојине, које су заступљене на 6.825,21 ha, односно на 12,1% укупне обрасле површине. Од укупне површине под вештачки подигнутим састојинама преовлађују четинари (58,1%, односно 3.962,76 ha), док је 2.862,45 ha односно 41,9% под вештачки подигнутим састојинама лишћара. Основна карактеристика вештачки подигнутих састојина четинара јесте да су углавном у питању унешене врсте, подигнуте на туђим, неодговарајућим стаништима. Од укупне површине вештачки подигнутих састојина лишћара, најзаступљеније су плантаже топола и вештачки подигнуте састојине багрма. Међу вештачки подигнутим састојинама преовлађују очуване састојине, са учешћем од 4,8% у укупној запремини и 11,5% у укупном прирасту. Учешће девастираних вештачки подигнутих састојина је незнатно.

Табела 4: Сјање шума по пореклу и очуваности

Шуме по пореклу и очуваности	Површина		Запремина		Запремински прираст			V	Iv
	ha	%	m ³	%	m ³	%	Iv%	m ³ /ha	m ³ /ha
Високе очуване састојине	27.245,53	48,5	7.071.755,5	66,1	134.039,2	59,4	1,9	259,6	4,9
Високе разређене састојине	10.543,14	18,8	2.246.449,0	21,0	39.671,6	17,6	1,8	213,1	3,8
Високе девастиране састојине	685,99	1,2	64.685,9	0,6	1.382,3	0,6	2,1	94,3	2,0
Високе састојине	38.474,66	68,5	9.382.890,4	87,7	175.093,1	77,6	1,9	243,9	4,6
Изданачке очуване састојине	3.609,58	6,4	579.780,0	5,4	14.823,4	6,6	2,6	160,6	4,1
Изданачке разређене састојине	1.013,39	1,8	87.071,0	0,8	2.123,7	0,9	2,4	85,9	2,1
Изданачке девастиране састојине	421,74	0,8	28.174,6	0,3	606,0	0,3	2,2	66,8	1,4
Изданачке састојине	5.044,71	9,0	695.025,6	6,5	17.553,1	7,8	2,5	137,8	3,5
Вешт. подиг. састојине-очуване	5.483,21	9,8	511.653,7	4,8	26.031,0	11,5	5,1	93,3	4,7
Вешт. подиг. састојине-разређене	1.301,98	2,3	107.524,6	1,0	6.980,0	3,1	6,5	82,6	5,4
Вешт. подиг. састојине-девастиране	40,02	0,1	933,3	0,0	18,4	0,0	2,0	23,3	0,5
Вештачки подигнуте саст.	6.825,21	12,1	620.111,6	5,8	33.029,4	14,6	5,3	90,9	4,8
Шкаре	980,35	1,7	5.019,3	0,0	61,1	0,0	0,1	5,1	0,1
Шибљаци	4.860,96	8,7	666,9	0,0	8,8	0,0	0,0	0,1	0,0
ММНО	56.185,89	100,0	10.703.713,8	100,0	225.745,5	100,0	2,1	190,5	4,0
Очуване састојине	36.338,32	64,7	8.163.189,2	76,3	174.893,6	77,5	2,1	224,6	4,8
Разређене састојине	12.858,51	22,9	2.441.044,6	22,8	48.775,3	21,6	2,0	189,8	3,8
Девастиране састојине	1.147,75	2,0	93.793,8	0,9	2.006,7	0,9	2,1	81,7	1,7
Шкаре	980,35	1,7	5.019,3	0,0	61,1	0,0	1,2	5,1	0,1
Шибљаци	4.860,96	8,7	666,9	0,0	8,8	0,0	1,3	0,1	0,0
ММНО	56.185,89	100,0	10.703.713,8	100,0	225.745,5	100,0	2,1	190,5	4,0

6. СТАЊЕ ШУМА ПО НАМЕНИ

На подручју ШГ «Северни Кучај» Кучево издвојено је осам наменских целина.

У укупној обраслој површини упадљиво преовлађују шуме са приоритетном производном функцијом (нам. целина «10»), које покривају 87,7% површине, учествујући са 98,8% у укупној запремини и укупном прирасту.

Просечна запремина у овој наменској целини износи 214,6 m³/ha, а просечан прираст 4,5 m³/ha.

У оквиру ове наменске целине високе шуме заузимају 37.595,44 ha, односно 66,9% површине, док се изданаčke састојине јављају на 4.874,79 ha, односно на 8,7% површине. Вештачки подигнуте састојине заступљене су у овој наменској целини са 12,1% (6.8198,93ha).

Просечна запремина у високим састојинама наменске целине «10» износи 246,6 m³/ha, а текући запремински прираст 4,6 m³/ha. Запремина изданаčkih састојина износи 141,2 m³/ha, док је прираст 3,6 m³/ha. У вештачки подигнутим састојинама ове наменске целине запремина је 90,8 m³/ha, а прираст 4,8 m³/ha.

Друга по заступљености је наменска целина «66»-стално заштите шуме (изван газдинског третмана), у коју су сврстани шибљаци, са учешћем од 8,7 % у обраслој површини.

Следи наменска целина «26»-заштитне шуме I степена, која учествује са 1% у укупној запремини и свега 0,1% у укупном запреминском прирасту, док је у укупној обраслој површини заступљена са 3,4%. У ову наменску целину сврстане су шикаре за које углавном није исказана запремина, те је то разлог малог учешћа у запремини и прирасту.

Наменска целина «17»- семенске састојине, издвојена је на површини од 4,27 ha, у сврху производње квалитетног семенског материјала. Просечна запремина у овој наменској целини је 283,3m³/ha, а текући прираст 11,8 m³/ha, што је знатно изнад процењених оптималних вредности. Изражена је тежња да се учешће ове наменске целине у ШГ «Северни Кучај» Кучево повећа.

На подручју ШГ издвојене су још наменске целине «68»-природни споменик, «74»-рекреативно-туристички центар II степена заштите, «77»-излетиште и «84»-строги природни резерват.

Табела 5: Стање шума по намени

Нам. целина	Површина		Запремина		Запремински прираст			V	Iv
	Ha	%	m ³	%	m ³	%	Iv %	m ³ /ha	m ³ /ha
"10"	49.290,16	87,7	10.577.832,9	98,8	223.150,5	98,8	2,1	214,6	4,5
"17"	4,27	0,0	1.209,8	0,0	50,6	0,0	2,3	283,3	11,8
"26"	1.891,32	3,4	106.424,3	1,0	2.262,0	1,0	2,1	56,3	1,2
"66"	4.860,96	8,7	666,9	0,0	8,8	0,0	1,3	0,1	0,0
"68"	32,11	0,0	6.748,2	0,1	139,0	0,1	2,1	210,2	4,3
"74"	12,09	0,0	3.933,3	0,0	36,2	0,0	1,0	325,3	3,0
"77"	0,74	0,0	73,9	0,0	1,8	0,0	2,4	99,8	2,4
"84"	94,24	0,2	6.824,5	0,1	96,8	0,0	1,4	72,4	1,0
Укупно:	56.185,89	100,0	10.703.713,8	100,0	225.754,6	100,0	2,1	190,5	4,0

7. СТАЊЕ ШУМА ПО САСТАВУ

На подручју ШГ «Северни Кучај» Кучево чисте састојине заузимају површину од 29.201,91 ha односно 52%, а мешовите 21.142,67 ha или 37,6% у односу на укупну обраслу површину. У односу на укупну површину шума

и вештачки подигнутих састојина, без шикара и шибљака, учешће чистих састојина износи 58%, а мешовитих 42 %.

Чисте састојине на овом подручју представљене су аутохтоним састојинама букве, китњака, граба и других врста, као и вештачки подигнутим састојинама четинара и лишћара.

Мешовите састојине обухватају различите комбинације врста у смеси, како аутохтоних врста дрвећа у природним шумама, тако и у вештачки подигнутим састојинама.

Природне чисте састојине заузимају површину од 24.263,84 ha, а мешовите 19.256,29 ha, те је укупна површина природних шума на подручју ШГ «Северни Кучај» Кучево 43.520,13 ha (77,5 % укупне обрасле површине).

У укупној површини чистих састојина доминирају састојине генеративног порекла, које се налазе на 21.125,01 ha (72,3%), док се изданачке чисте састојине јављају на свега 3.138,07 ha (10,7%). Чисте вештачки подигнуте састојине заступљене су на површини од 4.938,83 ha (17%).

Просечна запремина високих чистих састојина износи 243,9 m³/ha, док је просечна вредност текућег запреминског прираста 4,6 m³/ha. Чисте састојине вегетативног порекла имају запремину од 137,8 m³/ha и прираст од 3,5 m³/ha. Вештачки подигнуте чисте састојине карактерише просечна запремина од свега 102,0 m³/ha и прираст од 5,8 m³/ha.

Високе природне састојине преовлађују и када су у питању мешовите шуме, заузимајући 17.349,65 ha односно 82,1% укупне површине мешовитих састојина. Мешовите састојине изданачког порекла заступљене су на 1.906,64 ha (9,0%), док се мешовите вештачки подигнуте састојине налазе на 1.886,38 ha (8,9% површине под мешовитим састојинама).

Табела 6. Сјање шума по саставу

	Површина		Запремина		Запреминоприраст			V	Iv
	ha	%	m ³	%	m ³	%	Iv%	m ³ /ha	m ³ /ha
Високе чисте састојине	21.125,01	37,6	4983.234,0	46,6	92.528,5	41,0	1,9	235,9	4,4
Високе мешовите састојине	17.349,65	30,9	4.399.666,5	41,1	82.564,6	36,6	1,9	253,6	4,8
Високе састојине	38.474,66	68,5	9.382.890,5	87,7	175.093,1	77,6	1,9	243,9	4,6
Изданачке чисте састојине	3.138,07	5,6	454.921,5	4,3	12.017,8	5,3	2,6	145,0	3,8
Изданачке мешовите састојине	1.906,64	3,4	240.104,3	2,2	5.535,3	2,5	2,3	125,9	2,9
Изданачке састојине	5.044,71	9,0	695.025,8	6,5	17.553,1	7,8	2,5	137,8	3,5
Високог. састојине-чисте	4.938,83	8,8	508.978,2	4,7	28.452,3	12,6	5,6	102,0	5,8
Високог. састојине-мешов.	1.886,38	3,4	116.133,3	1,1	4.577,1	2,0	3,9	61,6	2,4
Вештачки подигнуте саст.	6.825,21	12,1	620.111,5	5,8	33.029,4	14,6	5,3	90,9	4,8
Шикаре	980,35	1,7	501,93	0,0	61,1	0,0	1,2	5,1	0,1
Шибљаци	4860,96	8,7	666,9	0,0	88	0,0	1,3	0,1	0,0
УКУПНО	56.185,89	100,0	10.703.713,8	100,0	225.745,5	100,0	2,1	190,5	4,0
Чисте састојине	29.201,91	52,0	5.942.133,6	55,5	132.998,6	58,9	2,2	208,5	4,6
Мешовите састојине	21.142,67	37,6	4.755.894,0	44,4	92.677,0	41,1	1,9	224,9	4,4
Шикаре	980,35	1,7	501,93	0,0	61,1	0,0	1,2	5,1	0,1
Шибљаци	4860,96	8,7	666,9	0,0	88	0,0	1,3	0,1	0,0
УКУПНО	56.185,89	100,0	10.703.713,8	100,0	225.745,5	100,0	2,1	190,5	4,0

Просечна дрвна маса мешовитих састојина генеративног порекла износи 253,6 m³/ha, а текући запремински прираст 4,8 m³/ha. Запремина мешовитих изданачких састојина је 125,9 m³/ha са прирастом од 2,9 m³/ha, док вештачки подигнуте мешовите састојине имају запремину од свега 61,6 m³/ha и прираст од 2,4 m³/ha.

Однос чистих и мешовитих састојина на подручју ШГ «Северни Кучај» Кучево износи 58%:42% по површини односно 55,5%:44,4% по запремини. Чисте састојине, које на подручју овог ШГ преовлађују, одликују се мањом биолошком и еколошком стабилношћу, слабијом отпорношћу на ентомолошка и фитопатолошка обољења, те је у будућности потребно повећати мешовитост и подржавати мешовите састојине. При томе је веома важно изабрати одговарајући газдински третман за мешовите састојине, како не би дошло до потискивања економски вреднијих врста од стране биолошки јачих врста дрвећа, што се нарочито односи на мешовите састојине китњака.

Што се тиче врста дрвећа, важно је напоменути да је Севернокучјаско шумско подручје изразито лишћарско подручје. Најзаступљенија врста дрвећа је буква, чије састојине у укупној обраслој површини учествују са 70% (Медаревић М. *et al.*, 2003). Буква у укупној запремини учествује са 76,2%, и у укупном запреминском прирасту са 67,8%.

Друга врста по заступљености је китњак, са учешћем од 5,7% у укупној запремини и 4,9% у укупном прирасту дрвне масе.

Следи граб, заступљен по запремини са 4,26% и по прирасту са 4,1%, цер (1,17% по запремини и 1,16% по прирасту), багрем (1,34% по запремини и 2,36% по прирасту), племенити лишћари, меки лишћари, домаћа топола и врба.

Природних састојина четинара овде нема, у питању су вештачки подигнуте културе које у укупној запремини учествују са 2,4% и у укупном прирасту са 4,7%. Пошумљавања су најчешће вршена са црним бором, смрчом, дуглазијом и боровцем, на неодговарајућим стаништима, најчешће уз изостанак одговарајућих мера неге, те су подигнуте културе у јако лошем стању.

8. ЗАКЉУЧАК

Однос површине обраслог и необраслог шумског земљишта у ШГ «Северни Кучај» Кучево 91,3:8,7% може се сматрати изузетно повољним. Повољна околност је и чињеница да у укупној необраслој површини преовлађује шумско земљиште, погодно за пошумљавање. Међутим, уколико се необраслој површини додају и шикаре и шибљаци, укупна непродуктивна површина износи 11.220,55 ha, односно 18,2 % укупне површине шума и шумског земљишта.

У укупној обраслој површини преовлађују очуване састојине (64,7%), а у овој категорији најзаступљеније су очуване високе састојине. У категорији разређених састојина, такође је највише високих шума, док су издавачке и вештачки подигнуте састојине заступљене знатно мање. Учешће девастираних састојина је мало, свега 2% у односу на укупну обраслу површину.

Од осам наменских целина издвојених на подручју ШГ «Северни Кучај» Кучево, најзаступљенија је наменска целина «10»-шуме са приоритетном производном функцијом. У овој наменској целини такође преовлађују високе шуме. У наменску целину «66»-стално заштитне шуме, сврстани су

шибљаци, док су шикаре сврстане у наменску целину “26”-заштитне шуме I степена.

Однос чистих и мешовитих састојина у ШГ «Северни Кучај» Кучево указује на потребу повећања и одржавања мешовитости у циљу повећања биолошке и еколошке стабилности састојина.

С обзиром на то да су вештачки подигнуте културе четинара, због погрешног избора врста у односу на тип станишта, али и не спровођења адекватних мера неге, у лошем стању, у будућим радовима на пошумљавању предност треба дати аутохтоним врстама овог подручја.

Знатно учешће високих састојина у укупном шумском фонду, као и њихови производни показатељи, указују на солидан потенцијал шума овог подручја. Овај потенцијал се може повећати како пошумљавањем необраслог шумског земљишта, тако и превођењем изданаčkih састојина у високи узгојни облик одговарајућим мерама неге.

ЛИТЕРАТУРА

- Јовић Н., Томић З., Јовић Д.(1996): Типологија шума. Уџбеник. Универзитет у Београду. Београд
- Јовић Д., Дренић М. (1995): Планирање газдовања шумама. Уџбеник. Завод за уџбенике и наставна средства. Београд.
- Медаревић М., Банковић С., Пантић Д.(2003): Стање букових шума у Србији. Шумарство бр.1-2, стр.5-23. Београд.
- Општа основа газдовања шумама за Севернокучајско шумско подручје (1999-2008)

